

Posudek k diplomové práci

Název: Komunikace učitelů 1. stupně ZŠ s rodinami ukrajinských uprchlíků

Autorka práce: Marta Mutlová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, Ph.D.

Oponentka práce: doc. PhDr. Markéta Švamberk Šauerová, Ph.D.

Učitelé na českých základních školách byli v posledních pěti letech vystaveni dvěma náročným zkouškám. Tu první představovala distanční výuka a ve velice krátké době ji následovala uprchlická vlna, jejíž příčinou byl válečný konflikt na Ukrajině.

Autorka je studentkou kombinovaného studia oboru Učitelství pro 1. stupeň a zároveň učitelkou na 1. stupni základní školy. Motivace k výběru tématu práce je tedy zjevná - šlo jí o zpracování a teoretické ukotvení své osobní zkušenosti a pojmenování postupů a mechanismů, které se se jeví jako účinné v komunikaci s rodiči žáků/uprchlíků.

Výběr tématu považuji za relevantní především z hlediska aplikované psychologie. Obohatit může především oblast školní psychologie.

Obhajovaná práce se drží tradičního dělení na část teoretickou a empirickou. Teoretická část je sestavena z pěti samostatných kapitol, které tvoří vhodný teoretický základ pro empirickou studii. S ohledem na cíle empirické studie bych posílila kapitoly týkající se komunikace mezi školou a rodinou.

Pozitivně hodnotím především závěrečnou kapitolu teoretické části, která se věnuje odlišnostem vzdělávacích systémů Ukrajiny a České republiky. Při jejich čtení mě napadá, jak na systém českého školství reagují rodiče žáků se speciální vzdělávací potřebou - popř. rodiče žáků, kterým je navrhován odklad školní docházky.

V empirické části studentka směřuje k naplnění následujícího cíle: **Prozkoumat a analyzovat vnímání a zkušenosti pedagogů na pražských státních základních školách v oblasti komunikace s rodiči dětí ukrajinských uprchlíků.** Vhodně volí kvalitativní metodologii, která jí poskytuje možnost hlubšího poznání zkušenosti pedagogů v komunikaci s rodiči ukrajinských žáků.

Konkrétní metodou byl polostrukturovaný rozhovor. Oceňuji, že jednotlivé otázky byly rozděleny do tematických oblastí (viz str. 41).

Výzkumný soubor tvořila šestice pedagogů z pražských základních škol, které přehledně představuje v tabulce (str. 44). Autorce se podařilo sestavit bohatý vzorek z hlediska délky praxe. Zajímavé je, že jako jednu z podmínek byl minimální počet ukrajinských žáků ve třídě - 5. Ráda bych, aby v průběhu obhajoby vysvětlila, proč volila právě tento minimální počet. Někteří zapojení pedagogové měli ve třídě dokonce 10 žáků s OMJ. Zajímalo by mě, jestli neexistují data, která by se věnovala průměrnému počtu žáků z hlediska regionů.

Na základě tematické analýzy získaných rozhovorů popsala šest základních témat. Autorce se podařilo získaný materiál prezentovat strukturovaně a logicky. Mezi nalezená témata patřila: emoční zátěž při příchodu, jazyková vybavenost učitelů, nedostatek času na přípravu, ukrajinští asistenti, osobní komunikace a emailová komunikace. Z hlediska hloubky analýzy považuji za nejpropracovanější téma ukrajinských asistentů - nejčastěji ukrajinských žen, které nastoupily do českých škol. Z odpovědí je zřejmé, že jejich role nebyly zcela specifikovány a pro některé respondenty - pedagogy mohly být třeba i ohrožující. Ani v odborné literatuře se zatím příliš nepopisuje fenomén ukrajinských asistentů.

V rámci diskuze dochází ke shrnutí výsledků. Z diskuze vyplývá, že zapojení pedagogové zažily období výrazného pracovního přetížení. Na základě nedostatku času, motivace, energie rezignují na další vzdělávání v oblasti práce s žáky s OMJ. Současně také její výzkum ukázal, že metodická podpora a vzdělávání v této oblasti učitelům mohou pomoci.

V rámci formální komunikace učitelé preferovali emailovou komunikaci před osobní.

V diskuzi se objevuje také téma spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami. Respondenti se shodovali na tom, že pokud už se jim podařilo rodinu přesvědčit k návštěvě poradenského zařízení, tak se žáci vraceli s vágním doporučením.

Oceňuji, že součástí práce je také pojmenování jejích limitů. Autorka je na sebe v této části možná moc přísná. Myslím, že se jí ve výzkumu podařilo pojmenovat velmi zajímavé skutečnosti, které zatěžují současné české učitele, současně se v závěru zamýšlí také nad možnostmi řešení.

Zamyslete se, jak konkrétně mohla vaše profese ovlivnit proces získávání dat a jejich analýzu?

Autorku prosím, aby v průběhu obhajoby konkrétně rozvinula doporučení pro praxi, která by vedla ke kvalitnější spolupráci mezi školou a školským poradenským zařízením.

Diplomová práce Marty Mutlové splňuje nároky kladené na tento typ závěrečné práce. Práci doporučuji k obhajobě.

3.5.2024, Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, Ph.D.